

YÖK'ten Teknoloji Fakültelerine İlişkin İtiraf Gibi Savunma...

DÜNYADA TEKNOLOG BİZDE
MÜHENDİS OLACAK

Nurten Çağlar Yakış
TMMOB Hukuk Müşaviri

Teknoloji fakültelerinin kurulmasına yönelik ilk işlem 13 Kasım 2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu kararı olup, bu karar çeşitli üniversitelerde kurulu bulunan mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak, yerlerine teknoloji fakültesi adı altında yeni fakültelerin kurulmasını içermektedir. Bakanlar Kurulu kararında, teknoloji fakültelerinin bünyesinde hangi bölümlerin bulunacağına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Fakültelerin bünyesinde kurulan bölümlerle ilgili kararı her üniversite için ayrı ayrı olmak üzere Yükseköğretim Kurulu (YÖK) vermektedir. Teknoloji fakültesi bünyesinde mühendislik bölümlerinin kurulmasına yönelik YÖK kararı ile bu karar çerçevesinde 2010 Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sistemi (ÖSYS) Kılavuzu'nda bu bölümlere öğrenci alınacağına ilişkin duyuru yapılmış ve TMMOB, ÖSYS kılavuzu ve dayanak Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle Danıştay nezdinde davalar açmıştır.

YÖK, teknoloji fakültelerinin kurulmasını Bakanlar Kurulu'na önerirken hukuki bir zemin hazırlamamış, bu üniversitelerden mezun olacaklara nasıl bir unvan verileceğine ilişkin karar almamış ve eşitlik ilkesine aykırı olarak meslek liselerinden mezun olacaklara kontenjan ayırmıştır. Dava dilekçesinde bu belirsizliklere değinilmiş ve kararın iptali talep edilmiştir.

Davaya yanıt veren Başbakanlık, YÖK ile Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM), teknik eğitim fakültelerinin kapatılıp, teknoloji fakültelerinin kurulmasını aşağıdaki gerekçelere dayandırmışlardır:

- 1.) 1981 yılında, teknik ortaöğretime öğretmen yetiştiren 2 'Yüksek Teknik Öğretmen Okulu' varken 1982 yılında bu yüksekokullar 1982 yılında üniversite bünyesine alınarak isimleri 'Teknik Eğitim Fakültesi' olarak değiştirildiği, 2008 yılına gelindiğinde bu fakültelerin sayısı 19'a yükseldiği, bu fakültelerden mezun olanların sayısı yılda 5.000'i bulmasına karşın, yüzde 5'inin 'teknik öğretmen' olarak atanabildiği, teknisyen, tekniker ve mühendis hiyerarşi zincirinin neresinde konumlandığına ilişkin bir yasal düzenleme bulunmadığı,
- 2.) İstihdam ve unvan sorunlarının yanında, AB ülkelerindeki yükseköğretim kurumlarında TEF'e (Teknik Eğitim Fakülteleri) eşdeğer bir yükseköğretim kurumu bulunmaması nedeniyle, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi programlarında da sorunlar yaşandığı, TEF mezunları yurtdışında çalışmak istemeleri halinde de diploma denklik sorunu yaşadıkları,
- 3.) Teknoloji fakülteleri ile ülkemizdeki mühendislik eğitimine endüstrinin talebi göz önüne alınarak yeni bir bileşenin eklendiği, AB Yeterlilikler Çerçevesi ve Türk

Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nde 8 düzeyin bulunduğu..., mühendislik programı mezunu 'tasarım yapan' Mühendislik Teknolojisi mezunu ise 'tasarımı uygulayan' olarak görüldüğü."

Temyiz Süreci Bekleniyor

Bu gerekçeler inandırıcı gelmiş olmalı ki davaya bakan Daire yürütmenin durdurulması istemini reddetmiştir. Bu karara yapılan itiraz sonucu İdari Dava Daireleri Kurulu meslek liselerine tanınan kontenjanı eşitlik ilkesine aykırı görmüş ve işlemin bu yönü hakkında yürütmenin durdurulmasına, teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin karar hakkında ise oy çokluğuyla aksi yönde karar verilmiştir. İdari Dava Daireleri Kurulu'nun itiraz üzerine verdiği kararına itibar etmeyen Daire, açılan davaların üçü hakkında ret kararı

vermiştir. Henüz sonuçlanmayan diğer dört davada ise yürütmenin durdurulması kararı halen geçerlidir. Ret kararları hakkında temyiz yoluna gidilmiş olup, YÖK'ün temmuz ayında vermiş olduğu teknoloji fakültelerinden mezun olanların mühendis unvanı kullanmalarına ilişkin kararın bu davalar üzerine etkisinin ne olacağı da önümüzdeki günlerde ortaya çıkacaktır.

İstihdam Sorunu Gerekçe Yapılamaz

Oysa davalı idarelerce sunulan gerekçeler, teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin ne bilimsel ne de yükseköğretimde plansız-programsız müdahaleler sonucu yaşanan kaosa hukuki bir yanittir. Çünkü teknik eğitim fakültelerinin kapatılıp, teknoloji fakültelerinin kurulması istihdam ve unvan sorununa bir çözüm olarak sunulamaz. Ayrıca bu yanıt, mühendislik eğitimi veren fakülte sayısının 140'dan 152'ye yükselmesinin unvan ve istihdam konusunda bir sorun olarak görmeyen YÖK'ün ne kadar plansız davrandığının da kabulü olsa gerek. Mühendislik fakültelerinden mezunların sayısı bugün itibarıyla 550 bin civarındadır. Bunların üçte 1'i işsizdir. İstihdam sorununu çözmeye yönelik bir fakültenin kapatılıp yerine bir başka fakültenin kurulması diğer alanda istihdam sorununu büyüteceği açıktır. Endüstri ve sanayinin ihtiyaçları göz önüne alınmadan her yıl onlarca mühendislik bölümü açılmaktadır. 1981'de 2 olan fakülte sayısını sürekli artırarak 2008 yılında teknik eğitim fakültelerinin sayısını 19'a yükselten YÖK, bir yıl sonra tümünü kapatmıştır. Teknik eğitim fakültelerinden mezun olanların unvan ve istihdam sorununu bir yıl öncesine kadar göremeyen, ihtiyaç dışı bölüm açmaya devam eden YÖK'ün teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin verdiği unvan ve istihdam sorunu gerekçesine itibar edilemeyeceği açıktır. Neredeyse zaten tüm üniversite mezunlarının istihdam ve unvan sorunu vardır.

Teknik öğretmenlerin AB'nde diploma denkliği sorunu yaşadığını belirten idarelerin, mühendislerin bu sorunu yaşamadığını kanıtlamaları gerekir ki, ileri sürülen savın maddi bir dayanağı olsun. Ülkemizden Avrupa'ya giden mühendislerin çoğu işçi statüsünde çalışmaktadır. Ülkemizden mezun olan bir mühendisin AB'de mühendis unvanı ile çalışabilmesi için gittiği ülkenin mesleki yeterlilik kriterlerini ek eğitim ve sınavla tamamlaması gerekmektedir.

YÖK Kendi Kendini Yok Saydı

Mühendislik eğitimi konusunda yasal bir düzenleme yapılmaksızın ikili bir eğitim ortaya çıkmış ve eşitsiz bir durum yaratılmıştır. YÖK'ün yanıtında konuya ilişkin olarak şöyle denilmektedir:

“Teknoloji fakültelerinin, en yaygın olarak ABD'de olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinde mevcut olduğunu, teknoloji fakültesi bünyesinde mühendislik (Engineering) ve mühendislik teknolojisi (Engineerring Technology) bölümleri olduğu, örneğin makina mühendisliği ve makine mühendisliği teknolojisi olarak unvan aldıkları, mühendislik bölümü mezunlarının unvanı 'mühendis', mühendislik teknolojisi bölümü mezunlarının unvanı 'teknolojist' veya 'teknolog' olduğu, mühendislik teknolojisi programlarında daha az matematik ve teori verildiği, mühendislik teknolojisi programı 4 yıl süren ve lisans derecesi veren uygulamaya ve imalata yönelik bir eğitim olduğu, mühendislik programı mezunu 'tasarım yapan', mühendislik teknolojisi mezunu ise 'tasarımı

uygulayan' olarak görüldüğü, teknolojinin unvan, yetki ve sorumluluğu bizim mevzuatımızda henüz mevcut olmadığı...”

Bu yanıtta da anlaşılacağı üzere, Dünya örneklerinde teknoloji fakültelerinden mezun olacakların unvanlarının “mühendis” olmayacağı açıktır. Oysa YÖK, teknoloji fakültelerinden mezun olacılara teknolojist ya da teknolog unvanı verememektedir, çünkü bunun hukuki altyapısı hazırlanmadan, sistem içinde yeri tanımlanmadan sistem içine alınmış ve doğacak sorunlar ve hukuki altyapısı süreçte bırakılmıştır. Bu nedenle açılan bu bölümleri Bologna süreciyle de ilişkilendirmek olanaklı değildir.

Plansızlığın Faturası Mühendise Kesiliyor

Mühendislerin ve örgütlerinin, akademik çevrelerin itirazları dikkate alınmadan, plansız bir şekilde uygulamaya sokulan teknoloji fakülteleri kararı nedeniyle uygulamada pek çok karışıklık yaşanmıştır. YÖK ilk yıl kontenjan açtığı fakültelere sonraki 2 yıl alım yapmamıştır, ardından bu yıl yeniden kontenjanlar açılmıştır. Son olarak da TMMOB ve bağlı odaların dava açmadaki haklılığı, YÖK'ün 24 Temmuz 2013 tarihli kararıyla teyit edilmiştir. YÖK, teknoloji fakültelerinin kurulmasının üzerinden 4 yıl geçtikten, teknoloji fakülteleri ile mühendislik fakültesi bünyesinde yer alan aynı isimli mühendislik programlarının birbirleri ile eşdeğer olduğuna ve ilgili dalın mühendis unvanını kullanacağına karar vermiştir. YÖK bu kararıyla aslında kamuoyunu yanılttığını açıkça beyan etmiştir. Yani YÖK kervanı yolda dizmiş ve mühendislerin değil ama teknoloji fakültelerinin tepkisini bu yolla bertaraf etmeye çalışmıştır.

Mühendislik fakültelerinin ve mühendisleri temsil eden meslek odalarından görüş almaksızın teknoloji fakültelerinin kurulmasına karar veren YÖK, gelen tepkiler üzerine, “mühendis” unvanı ve eğitimini, ABD, AB gibi ülke ve sistemlere atf yaparak gerekçelendirmeye çalışmıştır. Ancak hiçbir sistemde “mühendis” kavramı, YÖK'ün ifade ettiği biçimiyle örtüşmemektedir.

Bilim çevrelerince mühendislik kısaca “Bilim yoluyla elde edilmiş tüm bilgilerden; akıl ve deneyim yoluyla somut sentezlere vararak, insana ya da daha genel kapsamıyla canlıya yararlı oluşumları yaratma gücü ve çabası” olarak tanımlanmaktadır.

ABD'deki mühendislik programlarını akredite eden kuruluş ABET (Accreditation Board of Engineering and Technology) ise mühendisliği şöyle tanımlıyor:

“Mühendislik; eğitim, deneyim ve uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak ve mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşdır.”

Daha kapsamlı bir tanımlama da şöyle:

“Mühendislik doğadaki ve sosyal hayattaki kaynakları, olayları insanlığa daha fazla fayda sağlamak amacıyla matematiğin ve temel bilimlerin ilkeleri ve yöntemleri ile yöntem, sistem, süreçler ve teknolojiler araştıran, planlayan, projelendiren, üreten bir meslek, uygulamalı bir bilim dalı olarak tanımlanır. Mühendislik belirtilen etkinlikleri güvenli, ekonomik, çevreye uygun ve estetik olarak gerçekleştiren bir meslek dalı ve aynı zamanda sanat dahildir. Mühendislik bilimleri, buna göre mate-

matik, fizik, mekanik, istatistik bilimleri yanı sıra sosyal ve ekonomi bilimlerini, çevre bilimleri ve güzel sanatlar yaklaşımlarını içerir.”¹

İş yaşamını da kapsayan daha güncel bir tanımlama da şöyle: “Matematik, doğa ve güncel mühendislik bilimleri bilgilerine dayanan bir eğitime ek olarak deneyim ve uygulama ile kazanılan formasyonu kullanarak vardığı somut sentezlerle evrensel ve insanlık yararına problemleri ve gereksinimleri belirleyerek ve bunlara yanıt vermek üzere ekonomiklik, doğal kaynaklarla ilgili sürdürülebilirlik ilkelerini dikkate alarak ve mühendislik etiğini gözeterek; teknik ağırlıklı ekipmanların, ürünlerin, proseslerin, sistemlerin, yöntemlerin ya da hizmetlerin tasarımı, doğrulanması, hayata geçirilmesi, işletilmesi, bakımı, dağıtımı, teknik satışı ya da danışmanlık ve denetiminin yapılması ve bu amaçlarla araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon (ATGİ) faaliyetlerinde bulunulması işlevine mühendislik denir”²

Mühendisin Temel Nitelikleri Göz Ardı Ediliyor

Bu değişik tanımlamalardan yola çıkarak ve mühendisliğin temel niteliklerini dikkate alarak kapsamlı bir mühendislik tanımlamasında esas alınan “bilgi, formasyon, mühendislik etiği ve tasarım” olarak belirtilen unsurlar, mühendis kimliği için kritik görülen temel nitelikler olarak değerlendirilmektedir. Teknoloji fakülteleri ile gündeme getirilmiş olan “Teknoloji Programları” ile sanayinin ihtiyaç duyduğu ‘Uygulama Mühendisleri’ yetiştirileceği savına karşı görüş olarak; birbiriyle iç içe geçmiş gibi görünse de “mühendis” ile “teknolog (burada teknolojiyi uygulayan anlamında kullanılmıştır)” arasında belirtilen bu temel nitelikler bakımından önemli farklılıklar olduğu açıktır. Mühendis temel olarak, güncel bilgi yoğun, formasyon temelli, evrensel ve canlıların yaşamını iyileştirmek amacıyla problem alanlarının tespitinden çözüm aşamalarına kadar ATGİ süreçleri ile iç içe bulunan ve bu kapsamda da tasarım yetenekleri öne çıkmış bir kimliktir. YÖK ise, mühendisin bu nitelikleri hangi ölçüde kazanıp, kullandığından bağımsız olarak ve mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgemeye çalışan anlayışla, teknoloji fakültesinden mezun olanlara da “mühendis” unvanını vererek, ülkeden ülkeye değişmemesi gereken “mühendislik” kimliğindeki belirleyici unsurları göz ardı etmiştir.

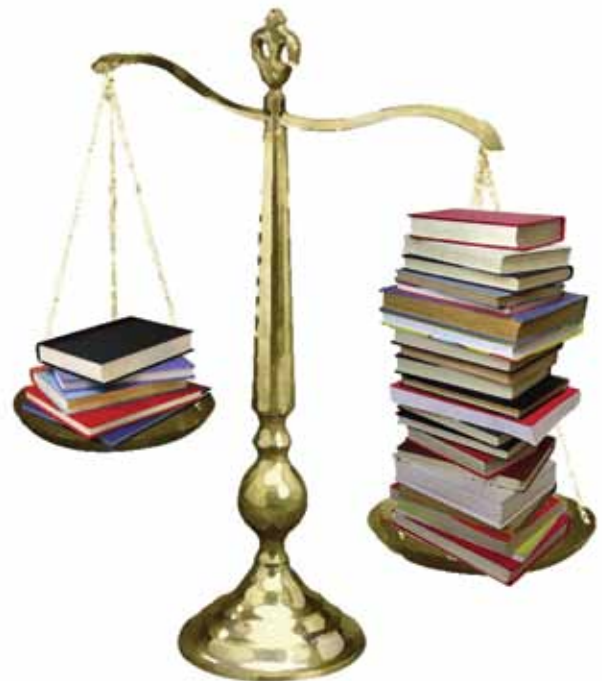
Bologna Süreciyle İlgisi Yok

Teknoloji fakültelerinin açılması, Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYUYÇ) Raporu’nun zorunlu bir sonucu değildir. Aksine Yeterlilikler Çerçevesi’ni bütünden parçalayan bir karar ve uygulama niteliğini taşımaktadır.³ Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi Raporu 6, 7 ve 8 düzeyleri kapsamakta olup, mühendislik 6. düzeyin (lisans eğitiminin) içinde yer almaktadır. TYUYÇ Raporu incelendiğinde görülecektir ki, Raporun “paydaş” olarak tanımladığı ve 22. sayfasının son cümlesinde belirtildiği “her bir düzeyde farklı yeterliliklerin TYUYÇ içerisinde nasıl yer alacağı ve tanımlanacağı paydaşların görüşleri doğrultusunda şekillenecektir”, yine 23. sayfada “tüm eğitim sisteminde

önemli bir şeffaflık ve bütünlük sağlanabilecektir” ana ilkelere uyulmadığı görülmektedir. Teknoloji fakültelerinin kurulmasında, bölümlerin açılmasında ve mezunlarının ne iş yapacakları konusunda paydaşlara görüş sorulmamış, raporun ve sürecin bütünlüğü bozulmuş ve şeffaflık konusu ise hiç gündeme gelmemiştir. Bu nedenle, teknoloji fakültelerinin açılması kararı ile Bologna süreci arasında bir ilişki bulunmamaktadır.

YÖK’ün gerekçesinde “Bologna süreci içinde, bir çok AB ülkesinde ve Bologna sürecine dahil ülkede mühendislik derecesi, 3 yılda, 180 ECTS (AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi) ile verilmektedir. Türkiye, bu sürece dahil olduğunda verilen bu mühendislik derecelerini tanımak (recognition) ve mezun olan bir kişiye denklik (equivalency) vermek zorundadır. Kurulan teknoloji fakülteleri ise; müfredat, öğretim kadrosu ve giriş koşulları vb ölçütleri bakımından mühendislik kurallarının uygulanacağı, 240 ECTS (AKTS) ile derece verilen 4 yılı kapsayan bir eğitim-öğretim verecektir” biçiminde ifade edilen bilgiler eksiktir. Çünkü Avrupa’da mühendislik eğitimi yalnızca 3 yılda 180 ECTS’den ibaret değildir. 3+2 yıl olgusu neden eksik verilmiştir anlaşılmasa da teknolog=mühendis de değildir. Teknologların mühendislerin sahip olduğu imza yetkisine sahip olmadıkları da bilinen bir durum olmasına karşın, YÖK eksik bilgilerle teknoloji fakültelerinden mezun olacakların mühendis unvanına sahip olduğu tezini yinelemektedir. Meslek liselerinden kontenjanla mühendislik fakültelerine girip, mühendislerin sahip olduğu yetkileri kullanan bir Avrupa ülkesi örneği bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, YÖK son kararıyla yükseköğretimin paydaşlarıyla bir yükseköğretim programı oluşturmadığı ve hedeflediğini bir kez daha ortaya koymuştur. Önce mağdurlar yaratıp sonra yeni mağduriyetler üreterek sözde çözüm arayan yükseköğretim politikasının akademik alanda devamlı erozyon yarattığına tüm toplum tanıklık etmektedir. ■

¹ Prof. Dr. Sadettin Özen, Bildiri-Mühendislik Sempozyumu 2005

² Mahmut Kiper

³ TYUYÇ Raporu